

CURS NR.6

1. Dinamica populației

5.1. Dinamica populației descrie mișcarea populației și are două componente:

- naturală;
- mecanică

Mișcarea naturală

Mișcarea naturală a populației sau reproducerea populației reprezintă domeniul central al demografiei, fiind de mare importanță pentru sănătatea publică.

Reproducerea populației, în sens larg este un fenomen de “regenerare” a populației, prin intrarea și ieșirea în fiecare an a unei generații. Ținând seamă de acest fapt putem spune că are două componente:

- forța de reproducere;
- forța de mortalitate.

A. Forța de reproducere se poate aprecia printr-o serie de indicatori demografici, dintre care îi vom prezenta pe cei mai importanți.

Înainte de a face acest lucru considerăm că este utilă definirea unor evenimente demografice și ale unor noțiuni utilizate în aprecierea forței de reproducere.

Produsul de concepție este rezultatul fecundării unui ovul de către un spermatozoid, care a parcurs perioada de gestație și care se finalizează prin naștere sau avort.

Nou născutul viu se definește ca fiind orice produs de concepție, expulzat sau extras complet din corpul mamei, indiferent de durata de gestație, care prezintă semne vitale: respirație, bătăi cardiace, pulsația cordonului ombilical sau contracția unui mușchi striat, fie că a fost secționat sau nu cordonul ombilical și că placenta a rămas sau nu atașată.

Născutul mort reprezintă rezultatul sarcinii de minim 180 de zile, atunci când produsul de concepție nu a prezentat nici un semn vital.

Avortul este produsul de concepție care provine dintr-o sarcină cu durată mai mică de 28 de săptămâni și care după extragerea completă din corpul mamei nu prezintă nici un semn vital. Avortul poate fi spontan sau provocat.

Nașterea este rezultatul expulzării unui produs de concepție după o perioadă de gestație mai mare de 28 de săptămâni.

Rangul nașterii exprimă a câta naștere a mamei este cea în cauză.

Rangul născutului arată al câtelea născut viu sau mort este respectivul născut în suita celor pe care i-a născut mama.

Intervalul protogenezie este durata medie dintre căsătorie și nașterea primului copil.

Intervalele intergenezice sunt duratele medii care separă într-o populație nașterile de rang succesiv.

Natalitatea. Unul din aspectele demografice cele mai importante pentru o societate îl constituie natalitatea, care este și un criteriu de apreciere al gradului de dezvoltare al respectivei societăți.

Natalitatea exprimă numărul născuților vii la 1000 de locuitori și se calculează conform formulei:

$$N = \frac{nv}{L} \cdot 1000$$

N - natalitatea;

nv - nou născuți vii;

L - numărul populației la 01.07.a.c.

Sursa principală a datelor pentru calculul natalității este certificatul constatator al nașterii.

Există o mare variabilitate a indicelui de natalitate între țările dezvoltate, cu indici mai scăzuți și țările în curs de dezvoltare, cu indici de 3-5 ori mai mari.

Chiar și în interiorul aceleiași țări există diferențe importante, regionale sau pe medii, urban sau rural.

În țara noastră există o natalitate mare în partea de est (Moldova), o natalitate scăzută în zona de vest (în special județele Arad, Timiș și Caraș-Severin) și o natalitate cu valori între cele două zone menționate, în Muntenia și Transilvania. De asemenea se înregistrează valori mai mari ale natalității în mediul rural față de mediul urban.

Aceste variații se datorează faptului că natalitatea, care este un fenomen extrem de complex este influențată de o mare diversitate de factori. În cele ce urmează vom insista în prezentarea celor mai importanți, care au contribuit la scăderea natalității, determinând apariția noțiunii de denatalitate:

a. Factori biologici. Perioada de procreație a femeii se consideră a fi în general de 30-35 de ani, începând de la vârsta de 15 ani și terminându-se la 45-50 ani. Dezvoltarea morfofiziologică a femeii are un rol important în reproducere, perioada maximă a fertilității plasându-se între 20-25 ani, după care se produce o diminuare lentă, dar sigură.

Există un anumit procent de femei, variabil ca frecvență, la care apare fenomenul opus fertilității și anume sterilitatea. Aceasta poate fi fie congenitală, fie dobândită sau secundară, apărută în timpul vieții, datorită anumitor stări patologice, ca boli ginecologice, boli venerice, intervenții chirurgicale pe aparatul genital, provocarea de avorturi repetate etc.

Tot odată se observă că procentul sterilității este influențat de numărul nașterilor. De menționat că în afara sterilității feminine un rol în procreare îl are și sterilitatea masculină.

Asupra rolului avorturilor în scăderea natalității este greu de stabilit o concepție unitară. După unii demografi, avortul nu trebuie considerat ca o cauză în sine a denatalității, ci ca un mijloc prin care femeia sau cuplul evită procrearea. Cifre exacte asupra numărului de avorturi sunt dificil de obținut și cu atât mai mult asupra raportului dintre avorturi spontane și provocate.

b. Factori social-economici. Sunt elemente care trebuie neapărat luate în seamă când discutăm nivelul și tendința natalității și fără care aceasta nu poate fi interpretată sau influențată. Astfel, pentru marea majoritate a țărilor dezvoltate este valabil faptul că, odată cu creșterea nivelului de trai material și cultural, cu industrializarea și urbanizarea masivă, care duce pe de o parte la ștergerea diferenței dintre rural și urban și pe de altă parte la o intensă mobilitate socială, natalitatea tinde să scadă.

Faptul se explică prin elementele noi pe care factorii sociali-economici îi aduc în viața omului modern, elemente care trebuie cunoscute și care nu pot fi deloc neglijate. Acestea sunt:

- prelungirea duratei de școlarizare și deci căsătoria la vârste mai avansate, cu întârzierea procreării;
- implicarea femeii din ce în ce mai mult în viața social-economică a societății;
- dorința tinerelor cupluri de a trăi mai bine, de a duce o viață mai comodă;
- câștigul insuficient, criza de locuințe, etc.

Studii și cercetări efectuate în diferite țări, dar și la noi în țară arată că aspectele pur economice (venitul, spațiul locativ, etc.) nu au un rol predominant în influențarea nivelului natalității.

c. Factorii culturali-psihologici. Ridicarea nivelului cultural și de instruire al populației aduce un element nou, specific lumii moderne, țărilor evolute și anume că procrearea devine un act conștient, voluntar și volitiv al familiei, dar în special al femeii.

Din analiza celor trei categorii de factori prezentați rezultă că natalitatea trebuie considerată un fenomen social care are o individualitate proprie.